

Brabant aan Zee: The Dutch

Everglades

West-Brabant

Landschap in transitie op de grens van zand en klei

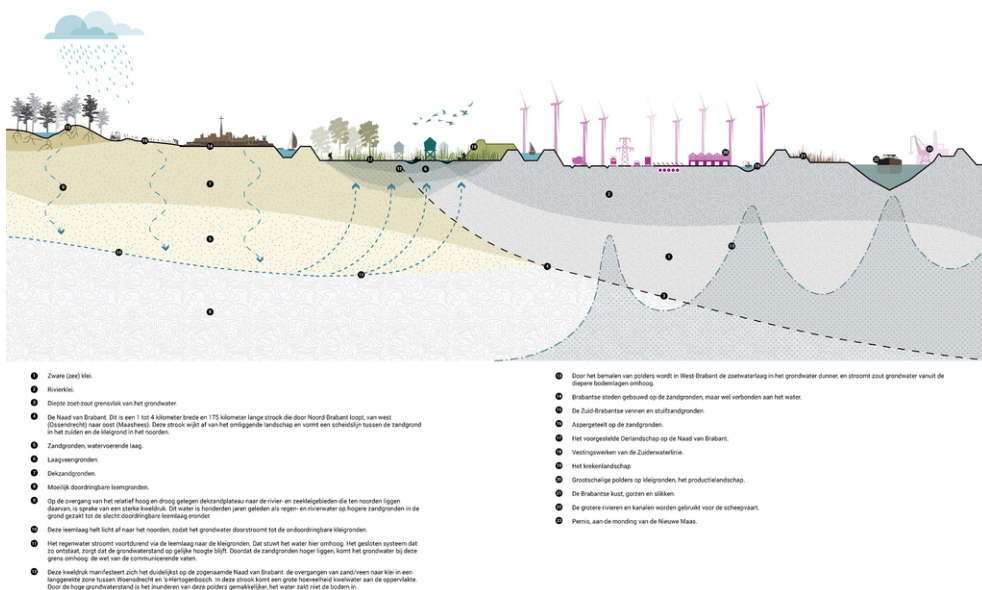
De Brabantse Delta

Het westen en noordwesten van Brabant is onderdeel van de Nederlandse delta en is in vele opzichten een transitielandschap. Dat is al merkbaar in de ondergrond met dynamische overgangen tussen nat en droog, zand en klei, hoog en laag, zoet en zout. Deze graduele overgangen bieden gevarieerde condities voor bijzondere en gewaardeerde landschappen zoals slikken, schorren en kwelnatuur.

Best of three worlds: Birdseye view van het voorstel voor het West-Brabantse Landschap

West-Brabant is ook een landschap van stromen, sporen, buizen en wegen waarlangs mensen, goederen en grondstoffen onderweg zijn tussen Rotterdam, Antwerpen en Brabantstad. Het open landschap biedt ruimte aan de teelt van suikerbieten en aardappelen. Maar ook aan chemische clusters, logistieke parken en grootschalige glastuinbouw. Ook historisch gezien fungeerde West-Brabant vaak als doorgangsgebied en militaire bufferzone. Op weg naar de Hollandse en Zeeuwse steden werden de Spanjaarden en Fransen op afstand gehouden door grote aaneengesloten gebieden te inunderen.

Doorsnede van het voorstel voor het West-Brabantse landschap

Het symbool ? (spreek uit: "delta", de Griekse

hoofdletter D) betekent verandering of verschil.

En nu, aan de vooravond van transitie in de landbouw, industrie, energie, watersysteem en natuur, zal het grootschalige, open landschap en het stedelijk gebied opnieuw transformeren. Dit is het juiste moment om de identiteit van het gebied te iken en koers te bepalen. Biedt het transitielandschap ook kwaliteiten die het tot een prettige leefomgeving en recreatieve bestemming maken? Kan de centrale ligging en goede bereikbaarheid worden verenigd met het landschappelijke en cultuurhistorisch potentieel? Kan dit gebied uitgroeien tot een aantrekkelijk woon- en recreatiegebied midden in het meest verstedelijkte gebied van Noordwest Europa? Waarom wordt het gebied nog niet als zodanig herkend? Wat is daarvoor nodig?

Door middel van ontwerpend onderzoek trachten wij antwoorden te geven op bovenstaande vragen. Wij denken dat schaal daarbij een belangrijke rol speelt. Veel van de huidige gewaardeerde landschappen zijn te gefragmenteerd en hebben onvoldoende ruimtelijke identiteit. De schaal van bedrijvenclusters en infrastructuur vraagt om een verblijfs- en recreatielandschap van formaat. Dit kan grotendeels worden gecreëerd door bestaande landschappen te versterken en te verbinden. Daar waar de bestaande landschappelijke, cultuurhistorische en infrastructurele structuren elkaar kruisen, ontstaan onverwachte knopen, overgangen en spannende contrasten.

Slikken en schorren langs het Schelde- Rijnkanaal.

- ❶ West-Brabant is goed verbonden met Antwerpen en Rotterdam via spoor, weg en het Schelde-Rijnkanaal. Dit vormt het raamwerk voor verdere ontwikkeling.
- ❷ Daar waar nu de Green Chemistry Campus gevestigd is wordt de Theodorushaven bij Bergen op Zoom verder getransformeerd naar een Biobased industrie-complex.
- ❸ De toename van de visstand door het weer zout maken van het water en het openen van de sluizen zorgt voor de terugkeer van de historische weervisserij, de ansjovis zwemt weer rond Bergen op Zoom.
- ❹ Door de terugkeer van eb en vloed ontstaan verschillend biotopen voor gebiedseigen flora en fauna aan het Volkerak-Zoommeer.
- ❺ Door het zout maken van het water keren zoutminnende planten zoals Zeekraal, Lamsoor en Zeekamille terug aan de Brabantse Kust.
- ❻ Sommige planten met een lage zouttolerantie sterven.
- ❼ Het leefgebied van dieren die leven op de grens van zoet en zout, zoals de aalscholver, wordt vergroot.
- ❽ Recreatie en natuurontwikkeling gaan hand in hand, hier vormen zich unieke, locatie specifieke verblijfsrecreatie op land en water.
- ❾ Kanoroutes, struipaden, gorzen- en slikkenpaden worden uitgebreid door het uitgebreide slikken en gorzen landschap.
- ❿ De recreatieve waarde van het open water wordt optimaal benut door de aanleg van natuurvriendelijke oevers.
- ⓫ Door gefaseerde begrazing door schaapskuddes ontstaan bloemrijke dijkgraslanden.

Legenda bij de Slikken en schorren langs het Schelde- Rijnkanaal.

Het amfibisch landschap met op de achtergrond Breda.

- 1 De Naad van Brabant vormt de leidraad van de nieuwe Oernatuur: (Kalkrijke) Kwel komt hier aan het oppervlak en zorgt voor de terugkeer van het historische West-Brabantse landschap.
- 2 In het Oernatuur landschap worden de condities geschapen voor de historische West-Brabantse begroeiing vóór de ontginning, broekbossen, natte graslanden en rietmoerassen.
- 3 Dit uitgestrekte landschap verbindt de Brabantse steden met elkaar en vormt het uitlooph gebied voor de stedeling.
- 4 Kanoroutes, struinpaden en andere locatie specifieke paden zoals het Lange-Afstands-Wandelpad de Zuiderwaterlinie lopen door dit landschap heen.
- 5 Omdat dit landschap zo uitgestrekt is biedt het ook ruimte voor meer intensief gebruik zoals bijvoorbeeld mountainbikeroutes en wildkamperen.
- 6 Infrastructuur zoals de spoorverbinding tussen Antwerpen, Rotterdam en de Brabantse Stedenrij doorkuizen het landschap. Ook vanaf de weg en het spoor is het landschap te beleven.
- 7 Dit landschap werd vanaf de Tachtig Jarige Oorlog tot en met de Koude Oorlog gebruikt als verdedigingslinie. De historische inundatievelden komen overeen met de Naad van Brabant. De forten en vestingwerken liggen daarom ook aan de rand van dit Oerlandschap en vormen de natuurpoorten tot het gebied.
- 8 Het realiseren van nieuwe natuur rondom bestaande natuurgebieden biedt ruimte voor locatie specifieke verblijfsrecreatie op water en land.
- 9 Schotse Hooglanders zorgen voor een extensieve begrazing en natuurbeheer.
- 10 Dit uitgestrekte landschap kan ook samengaan met energieproductie, zoals biomassateelt en het plaatsen van windturbines.
- 11 Wilgebossen en grienden in dit gebied zorgen voor grondstoffen voor de Brabantse Biobased Economy.
- 12 Gebiedseigen fauna zoals de libel, salamander en andere amfibiesoorten krijgen weer de ruimte.
- 13 Biomassa uit het landschap, zoals bijvoorbeeld algen, eendenkroos of wilgen, kan worden geoogst voor de Biobased Economy.

Legenda bij het amfibisch landschap.

Het kreekenlandschap / transformatielandschap nabij Logistiek Park Moerdijk

- 1 De zoutindringing in het landbouwgebied in West-Brabant betekent dat er wordt gezocht naar nieuwe zilte landbouwmethodes en plantsoorten.
- 2 De verzilting van de landbouwgrond betekent dat het gebied een transformatie zal ondergaan. Dit gebied kan daarom de inter)nationale koploper op het gebied van innovatieve landbouwtechnieken, precisielandbouw en bio-based processen worden.
- 3 Het productielandschap biedt ruimte voor grootschalige (zilte) landbouw en logistieke hallen.
- 4 Gecombineerde clusters, van bijvoorbeeld logistiek en glastuinbouw krijgen hier de ruimte om zich te ontwikkelen.
- 5 De realisatie van de nieuwe 380 kV lijn.
- 6 Het productielandschap wordt doorkruist door de kenmerkende West-Brabantse krekensstructuur. Deze lijnen worden versterkt door de oevers natuurvriendelijke te profileren en het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS) hiermee te verbinden.
- 7 Het grootschalige landschap biedt ruimte voor grootschalige windparken. Worden deze in dit landschap geplaatst, dan biedt dit ruimte om de meer cultuurhistorisch waardevolle landschappen te vrijwaren van windturbines.
- 8 Het versterken van de krekensstructuur en het verbinden aan het NNN zorgt voor de terugkeer van gebiedseigen fauna en flora.
- 9 De krekens worden ook de verbinding tussen de omliggende dorpen en het ommeland en kunnen recreatief gebruikt worden.
- 10 Dit landschap biedt zich ook uitstekend voor meer intensieve en unieke active leisure. Hier is het ecoduct gecombineerd met een kanowaterval.

Legenda bij het krekenslandschap / transformatielandschap

Zicht op Willemstad vanaf het Hollands Diep als forens tussen de Rotterdam en West-Brabant.

- 1 Forezen kunnen met een nieuwe waterverbinding tussen Rotterdam en West-Brabant reizen. Deze waterbussen zijn voorzien van sport- en andere dagelijkse voorzieningen zoals een supermarket, hiermee wordt reistijd efficiënt benut.
- 2 Door de snellere verbinding via het water ligt Willemstad niet meer in de periferie, maar rechtstreeks aan de Randstad.
- 3 De oevers van de Brabantse kust worden natuurvriendelijk geprofileerd en gorzen en slikken kunnen floreren. In totaal wordt x km aan kustlijn versterkt.
- 4 De Haringvlietbrug (A29)
- 5 Langs de infrastructuur wordt de verduurzaming van de elektriciteitsvoorziening voortgezet, er komen meer windturbines.
- 6 Industriegebieden en het grootschalig productielandschap bieden ruimte voor windturbines en andere duurzame energievoorzieningen.
- 7 Door het weer zout maken van het Volkerak-Zoommeer keren de steur en de zalm terug.
- 8 De visserij bloeit op, Zalmschouwen varen uit de haven van Willemstad.
- 9 Er ontstaan kansen voor de weervisserij door de terugkeer van het getij.

Legenda Zicht op Willemstad

jaar	2017
team	ir. Marco Vermeulen, ir. Bram Willemse, Chiel Lansink
programma	Synthese en ontwerpend onderzoek
status	Synthese en ontwerpend onderzoek
opdrachtgever	Vereniging Deltametropool

contact	studiomarcvermeulen
	Maaskade 97-b
	3071 NG Rotterdam
	+31(0)10 225 0030
	studio@marcovermeulen.nl